

Projekt

**UCHWAŁA NR
RADY POWIATU KALISKIEGO**

z dnia 2024 r.

w sprawie przyjęcia „Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej dla Powiatu Kaliskiego na lata 2025-2027”

Na podstawie art. 4 ust. 1 pkt 3 oraz art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2024 r. poz. 107), art. 180 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2024 r. poz. 177 z późn. zm.) uchwala się, co następuje:

§ 1. Uchwala się „Program Rozwoju Pieczy Zastępczej dla Powiatu Kaliskiego na lata 2025-2027, w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu Kaliskiego.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

POWIAT KALISKI

**Program Rozwoju Pieczy Zastępczej
dla Powiatu Kaliskiego
na lata 2025 – 2027**

Kalisz 2024 r.

Spis treści

I. Podstawowe założenia Programu	3
II. Pomoc rodzinie i dziecku	3
II.1 Zadania Powiatu	3
II.2 Zadania Gminy	4
III. Analiza Pieczy Zastępczej na terenie Powiatu Kaliskiego	5
III.1. Rodzinna piecza zastępcza	6
III.2. Instytucjonalna piecza zastępcza	9
IV. Koordynator rodzinnej pieczy zastępczej	12
V. Szkolenie kandydatów na rodziny zastępcze oraz na prowadzących rodzinne domy dziecka ...	13
VI. Mieszkania wspomagane	14
VII. Grupy wsparcia	15
VIII. Pomoc specjalistyczna	15
XI. Limit zastępczych rodzin zawodowych na lata 2025-2027.....	16
X. Źródła finansowania	17
XI. Wydatki poniesione na pieczę zastępczą	17
XII. Odpłatność za pobyt dziecka w pieczy zastępczej oraz alimentacja	21
XIII. Beneficjenci programu	24
XIV. Realizatorzy programu	25
XV. Analiza SWOT	25
XVI. Cel główny rozwoju pieczy zastępczej w powiecie kaliskim w latach 2025-2027.....	23
XVII. Monitorowanie i ewaluacja programu	30
XVIII. Zakończenie	31
Spis tabel i wykresów.....	32

I. Podstawowe założenia Programu

Podstawą prawną opracowania Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej jest art. 180 pkt 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011r. (Dz.U. z 2024 r. poz. 177z późn. zm.).

Pierwotnym środowiskiem rozwoju i zaspokajania potrzeb człowieka jest rodzina, dlatego każde dziecko ma prawo do wychowania w rodzinie, do zapewnienia opieki poza rodziną macierzystą, a w razie niezbędnej konieczności do zapewnienia opieki i wychowania w rodzinnych i instytucjonalnych formach pieczy zastępczej. System pieczy zastępczej złożony jest z osób i instytucji oraz podejmowanych przez te podmioty działań mających na celu okresowe odciążenie rodziców w ich funkcjach opiekuńczo - wychowawczych. Pierwszorzędną zasadą jest traktowanie rodziny jako nieodzownego i najważniejszego środowiska dla prawidłowego rozwoju dziecka, dlatego też działania służb i instytucji skupione są na wspieraniu rodzin doświadczających problemów. W tym celu gminne służby społeczne zatrudniają asystentów rodzin oraz organizują placówki wsparcia dziennego. W przypadku, gdy działania te okazują się niewystarczające dziecko trafia do rodzinnej bądź instytucjonalnej pieczy zastępczej, za organizację której odpowiada powiat. Rodzinna i instytucjonalna piecza zastępcza są formami tymczasowymi, sprawowane w tym czasie, kiedy rodzice nie są wydolni pod względem wychowawczym.

Niniejszy dokument opracowany został na lata 2025 – 2027 i obowiązywać będzie do momentu opracowania kolejnego programu rozwoju pieczy zastępczej w Powiecie Kaliskim, ponadto wpisuje się on w cele ogólne i szczegółowe Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Powiatu Kaliskiego na lata 2021 – 2030.

II. Pomoc rodzinie i dziecku

II.1 Zadania Powiatu

Powiat opracowuje i realizuje 3-letnie powiatowe programy dotyczących rozwoju pieczy zastępczej. Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemu pieczy zastępczej do zadań własnych powiatu należy przygotowanie dzieci przebywających w pieczy zastępczej do godnego, samodzielnego i odpowiedzialnego życia, pokonywania trudności życiowych zgodnie z zasadami etyki oraz nawiązywania i podtrzymywania bliskich, osobistych i społecznie akceptowanych kontaktów z rodziną i rówieśnikami, w celu łagodzenia skutków doświadczania straty i separacji oraz zdobywania umiejętności społecznych. Innym zadaniem powiatu jest wspieranie procesu usamodzielnienia osób opuszczających rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka oraz placówki opiekuńczo-wychowawcze i regionalne placówki opiekuńczo - terapeutyczne. Ważnym zadaniem

powiatu jest tworzenie warunków do powstawania i działania rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka i rodzin pomocowych. Odpowiedzialny jest również za organizowanie i finansowanie szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka, rodzin pomocowych, kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego. Kolejnym istotnym zadaniem jest wspieranie rodzinnej pieczy zastępczej, w szczególności przez tworzenie warunków do powstania grup wsparcia, specjalistycznego poradnictwa i opieki poprzez wprowadzenie do rodziny koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej. Powiat ponosi również odpowiedzialność za finansowanie świadczeń pieniężnych dotyczących dzieci z terenu powiatu, umieszczonych w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka, placówkach opiekuńczo-wychowawczych, regionalnych placówkach opiekuńczo - terapeutycznych, interwencyjnych ośrodkach preadopcyjnych lub rodzinach pomocowych, na jego terenie lub na terenie innego powiatu.

II.2. Zadania Gminy

W zakresie działań profilaktycznych w gminie ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wdraża następujące cele: opracowania przez samorząd gminy programów wspierania rodzin, stosowanie profilaktyki społecznej dla młodych rodzin, organizowanie opieki pozarodzinnej dla dzieci i młodzieży w wieku szkolnym, wprowadzenie asystenta rodziny.

Wykres nr 1. Podział zadań na samorządy

Źródło: własne opracowanie PCPR Kalisz

III. Analiza Pieczy Zastępczej na terenie Powiatu Kaliskiego

Objęte wsparciem przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kaliszu są rodziny z trudnościami wychowawczymi. Niezaradność rodzin objawia się dysfunkcjami takimi jak:

- uzależnienie od środków psychoaktywnych,
- przemoc domowa,
- zaburzenia równowagi systemu rodzinnego w sytuacjach kryzysowych,
- problemy w pełnieniu ról rodzicielskich, małżeńskich i zawodowych.

- kłopoty w pełnieniu ról rodzicielskich, małżeńskich i zawodowych wyrażają się między innymi w postaci niedojrzałości emocjonalnej, problemach we współżyciu z ludźmi, trudnościach adaptacyjnych, nie zaradności w prowadzeniu gospodarstwa.

Na dezintegrację rodziny wpływa również zła sytuacja materialna i mieszkaniowa, czy narastająca frustracja spowodowana bezrobociem. Trudności rodzin niepełnych, podobnie jak wielodzietnych, to głównie problemy finansowe, zaniedbania opiekuńczo-wychowawcze połączone z niewydolnością wychowawczą rodziców, ale również problemy zdrowotne, niepełnosprawność i inne problemy utrudniające prawidłowe funkcjonowanie w społeczeństwie.

W przypadku niemożności zapewnienia opieki i wychowania przez rodziców biologicznych organizowana jest piecza zastępcza dla dzieci, których rodzicom ograniczono, zawieszono lub pozbawiono władzy rodzicielskiej. Specjalistyczne usługi na rzecz dziecka w sytuacji izolacji realizowane są w powiecie kaliskim w oparciu o uznanie prymatu rodziny w procesie socjalizacji dziecka. Piecza zastępcza winna zapewnić ochronę, opiekę i wychowanie dziecka przez czas potrzebny do zapewnienia takich usług rodzinie jako całości, aby rozwiązane zostały problemy, które doprowadziły do separacji członków rodziny.

Wykres nr 2. Rodzaje pieczy zastępczej

Źródło: własne opracowanie PCPR Kalisz

III.1. Rodzinna Piecza Zastępcza

– **Rodzinę zastępczą lub rodzinny dom dziecka** tworzą małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, w którym umieszczono dziecko w celu sprawowania nad nim pieczy.

– **Rodzinę zastępczą spokrewnioną** tworzą małżonkowie lub osoba, którzy są wstępnymi lub rodzeństwem dziecka.

– **Rodzinę niezawodową i rodzinę zastępczą zawodową** tworzą małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, niebędący wstępnymi lub rodzeństwem dziecka. W kwestii rodziny zastępczej niezawodowej co najmniej jedna osoba tworząca tą rodzinę musi posiadać stałe źródło dochodu.

– **Rodzina zastępcza zawodowa** to rodzaj pieczy zastępczej, z którą starosta zawiera umowę o pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej. Opiekunowie zastępczy zostają zatrudnieni do opieki nad dziećmi i otrzymują wynagrodzenie zgodnie z przepisami ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Wśród rodzin zastępczych zawodowych wyróżnia się również rodzinę zastępczą zawodową pełniącą funkcję pogotowia rodzinnego oraz rodzinę zastępczą zawodową specjalistyczną - do takich rodzin kierowane są dzieci ze specjalnymi potrzebami, w tym dzieci niepełnosprawne fizycznie i intelektualnie, nieletnie matki z dziećmi oraz małoletni z trudnościami emocjonalnymi.

– Kolejną formą rodzinnej pieczy zastępczej jest **rodzinny dom dziecka**. Tworzą go małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim. W tym samym czasie może w nim przebywać nie więcej niż 8 dzieci. Na terenie Powiatu Kaliskiego funkcjonuje jeden rodzinny dom dziecka, który znajduje się na terenie gminy Stawiszyn.

W Powiecie Kaliskim funkcjonują rodziny zastępcze spokrewnione, niezawodowe i zawodowe (w tym specjalistyczne). Według stanu na 30 czerwca 2024 roku funkcjonowało na terenie powiatu kaliskiego 59 rodzin zastępczych, w których umieszczonych było 93 dzieci. Rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinny dom dziecka, na podstawie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej przysługuje comiesięczne świadczenie na pokrycie kosztów utrzymania każdego umieszczonego w pieczy zastępczej dziecka. W 2023 r. dla rodzin zastępczych spokrewnionych świadczenie to wynosiło 899,00 zł miesięcznie na każde dziecko, a od dnia 1 czerwca 2024 r. - 1002,00 zł miesięcznie, natomiast dla rodzin zastępczych niezawodowych, zawodowych i prowadzących rodzinne domy dziecka świadczenie wynosiło 1361,00 zł miesięcznie na każde umieszczone dziecko, a od dnia 1 czerwca 2024 r. - 1517,00 zł. Dodatkowo dla dziecka legitymującego się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności rodzina zastępcza otrzymuje dodatek na pokrycie zwiększonych kosztów utrzymania tego dziecka od 1 czerwca 2024 r. kwota

ta wynosi 306,00 zł miesięcznie. Rodzinie zastępczej oraz prowadzącemu rodzinny dom dziecka Starosta może przyznać:

- dofinansowanie do wypoczynku poza miejscem zamieszkania dziecka;
- świadczenie na pokrycie niezbędnych kosztów związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka - jednorazowo;
- świadczenie na pokrycie kosztów związanych z wystąpieniem zdarzeń losowych lub innych zdarzeń mających wpływ na jakość sprawowanej opieki – jednorazowo lub okresowo;

Rodzina zastępcza zawodowa i prowadzący rodzinny dom dziecka może również otrzymać środki finansowe na:

- utrzymanie lokalu mieszkalnego;
- przeprowadzenie niezbędnego remontu lokalu mieszkalnego;
- pokrycie innych niezbędnych i nieprzewidzianych kosztów związanych z opieką i wychowaniem dziecka.

Powyższe środki finansowe są przyznawane do wysokości środków określonych w umowach zawartych z zawodowymi rodzinami zastępczymi i prowadzącymi rodzinny dom dziecka. Należy nadmienić, że dodatkowe wsparcie finansowe uzależnione jest od formy rodzinnej pieczy zastępczej oraz ilości umieszczonych dzieci. Ponadto prowadzący rodzinny dom dziecka oraz rodziny zastępcze zawodowe otrzymują wynagrodzenia za pełnienie swoich funkcji.

Tabela nr 1. **Liczba rodzin zastępczych w poszczególnych latach**

ROK	Rodziny zastępcze spokrewnione	Rodziny zastępcze niezawodowe	Rodziny zastępcze zawodowe	Łącznie
2021	33	22	3	58
2022	36	23	3	62
2023	37	21	3	61
2024 I-VI	34	21	4	59

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań PCPR.

Z dokonanej analizy wynika, że zauważalna jest przewaga rodzin zastępczych spokrewnionych tj. dziadkowie lub rodzeństwo dziecka nad rodzinami niezawodowymi, zawodowymi i rodzinnymi domami dziecka. Ponadto dane zawarte w powyższej tabeli pozwalają stwierdzić, że w Powiecie Kaliskim rozwój rodzinnej pieczy zastępczej nie ma tendencji wzrostowej i pozostaje na tym samym

poziomie. W pierwszej połowie 2024 r. na terenie powiatu kaliskiego funkcjonowały 3 rodziny zastępcze zawodowe i jedna zawodowa rodzina zastępcza specjalistyczna. Należy nadmienić, że w powiecie kaliskim nie funkcjonuje zawodowa rodzina zastępcza o charakterze pogotowia rodzinnego. Od momentu wejścia w życie ustawy z 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2024 r. poz. 177 z późn.zm.) nie było chętnych do pełnienia funkcji tego typu rodziny zastępczej zawodowej. Najmniejszą grupę stanowią rodzinne domy dziecka, na chwilę obecną na terenie powiatu kaliskiego funkcjonuje tylko jeden taki dom, w którym umieszczonych jest pięcioro dzieci.

Tabela nr 2. **Łączna liczba dzieci w rodzinach zastępczych**

Rok	Łączna liczba dzieci w rodzinach zastępczych
2021	99
2022	97
2023	97
2024 I-VI	98

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań PCPR.

Analizując dane powyższej tabeli, należy stwierdzić, że liczba dzieci przebywających w rodzinnych formach pieczy zastępczej systematycznie maleje. Na przestrzeni ostatnich czterech lat 26 dzieci z różnych przyczyn opuściło pieczę zastępczą. Z analizy danych posiadanych przez PCPR wynika, że na przestrzeni lat 2021-2024 nie wystąpiła dominująca przyczyna opuszczania przez dzieci pieczy zastępczej. Część wychowanków opuszcza rodzinną pieczę zastępczą dopiero po uzyskaniu pełnoletności lub po ukończeniu nauki i zakłada własne gospodarstwo domowe lub wyjeżdżają za granicę. Sporadycznie zdarzają się adopcje dzieci z pieczy zastępczej. W latach 2021 – 2024 zostało przysposobionych 8 dzieci. Nadal niewiele dzieci wraca do domu rodzinnego przed ukończeniem pełnoletności we wskazanych wyżej latach do rodziny biologicznej powróciło 3 dzieci. Powrót dziecka do rodziny biologicznej jest celem trudnym do osiągnięcia. Wymaga długofalowej pracy na wielu płaszczyznach. Zmiany, które uda się osiągnąć rodzicom biologicznym wymagają ustabilizowania i pewności, że są na tyle trwałe, by pozwolić na powrót dziecka. Proces ten przy zaangażowaniu wielu specjalistów może trwać nawet wiele lat. Występują też przypadki przenoszenia dzieci z rodzin zastępczych do innej formy pieczy zastępczej np. instytucjonalnej pieczy zastępczej, domu pomocy społecznej, ośrodków MOW lub MOS. Przekierowanie dziecka następuje zawsze na podstawie postanowienia właściwego miejscowo Sądu Rejonowego. Powodem takiego działania są ujawniające się zaburzenia lub zachowania

w funkcjonowaniu dziecka, z którymi rodzina zastępcza po wyczerpaniu wszystkich dostępnych jej narzędzi nie może sobie poradzić.

Tabela nr 3. **Liczba rodzin zastępczych i liczba dzieci w nich umieszczonych na terenie powiatu kaliskiego.**

Rodzaje rodzin	Liczba rodzin zastępczych				Liczba dzieci w rodzinach			
	2021	2022	2023	2024 I-VI	2021	2022	2023	2024 I-VI
Rodziny spokrewnione	33	36	37	34	58	58	57	58
Rodziny niezawodowe	22	23	21	21	25	28	30	28
Rodziny zawodowe	3	3	3	4	6	6	5	7
Rodzinne domy dziecka	2	1	1	1	10	5	5	5
Łącznie	60	63	62	60	99	97	97	98

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań PCPR.

Większość dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych i rodzinnych domach dziecka to dzieci, które trafiają z domów rodzinnych. Zgodnie z zapisami ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej dzieci do 10 roku życia powinny być umieszczane wyłącznie w rodzinnej pieczy zastępczej. Zestawione powyżej dane, świadczą z jednej strony o niewielkiej tendencji spadkowej w zakresie tworzenia nowych rodzin zastępczych, a z drugiej o tendencji wzrostowej w zakresie liczby dzieci w nich umieszczanych.

III.2. Instytucjonalna piecza zastępcza

Na terenie Powiecie Kaliskim poza rodzinną pieczą zastępczą realizowane są zadania poprzez instytucjonalną pieczę zastępczą w formie placówek, które zobowiązane są zapewnić dziecku całodobową opiekę i wychowanie oraz zaspokojenie jego niezbędnych potrzeb emocjonalnych, rozwojowych, zdrowotnych, bytowych, społecznych i religijnych dbając o jego bezpieczeństwo. Ponadto ważnym zadaniem placówki jest realizowanie planu pomocy dziecku, podejmowanie działań w celu powrotu dziecka do rodziny, a także umożliwianie kontaktu dziecka z rodzicami i osobami bliskimi, chyba że sąd postanowi inaczej. Placówka zapewnia dziecku dostęp

do kształcenia dostosowanego do jego wieku i możliwości rozwojowych, obejmuje podopiecznego działaniami terapeutycznymi, zapewnia mu korzystanie z przysługujących świadczeń zdrowotnych. Kierowanie dziecka pozbawionego częściowo lub całkowicie opieki rodzicielskiej do placówki opiekuńczo - wychowawczej następuje w sytuacji, kiedy zostały wyczerpane możliwości udzielenia pomocy w rodzinie naturalnej lub umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej.

Instytucjonalna piecza zastępcza to miejsce, gdzie umieszcza się dziecko pozbawione opieki rodzicielskiej, która jest sprawowana w formie:

1) placówki opiekuńczo-wychowawczej typu:

- socjalizacyjnego,
- interwencyjnego,
- specjalistyczno - terapeutycznego,
- rodzinnego.

2) regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej;

3) interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego.

W ramach instytucjonalnej pieczy zastępczej na terenie powiatu kaliskiego funkcjonują, niżej wymienione trzy placówki opiekuńczo-wychowawcze:

1. Dom Dziecka w Liskowie – placówka opiekuńczo-wychowawcza typu socjalizacyjnego, która w związku z koniecznością spełnienia wymogu wynikającego z art. 106 ust. 3 ustawy o wspieraniu rodziny i systemu pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 r., dotyczącego ilości dzieci przebywających w placówce opiekuńczo-wychowawczej na podstawie decyzji Wojewody Wielkopolskiego od dnia 1 stycznia 2022 r. przekształciła się i obecnie liczy 14 miejsc. Na przestrzeni ostatnich dwóch lat zdarzały się wyjątkowe sytuacje, gdzie za zgodą Wojewody Wielkopolskiego w placówce znajdowało się o jedno do trojga dzieci ponad stan.

1. Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza im. Aniołów Stróżów w Ostrowie Kaliskim – placówka łącząca zadania typu socjalizacyjnego oraz interwencyjnego licząca 14 miejsc (10 socjalizacyjnych i 4 interwencyjne). W związku z kończącym się terminem powierzenia zadania publicznego, w roku 2021 przeprowadzono otwarty konkurs na realizację zadania publicznego, wyłoniono w nim podmiot prowadzący, w tym samym placówka będzie realizować zadanie w latach 2022-2026. W roku 2024 decyzją Wojewody Wielkopolskiego zwiększono liczbę miejsc socjalizacyjnych do 11.

2. Placówka opiekuńczo – wychowawcza typu rodzinnego w Brzezinach

– prowadzono przez osobę prywatną w domu jednorodzinnym przeznaczonym dla 7 dzieci.

Pomimo istniejących rodzinnych form opieki nad dziećmi, nadal duże znaczenie w organizowaniu pieczy zastępczej mają formy instytucjonalne. Zmiany przepisów w ustawie dotyczącej instytucjonalnej pieczy zastępczej powodują znaczny spadek liczby wolnych miejsc. Z uwagi na braki miejsc w placówkach opiekuńczo-wychowawczych funkcjonujących w Powiecie Kaliskim, dzieci z tego powiatu będą musiały być umieszczane w placówkach działających na terenach innych powiatów. Dotychczas nasze placówki przyjmowały pod swoją pieczę zarówno swoje, jak i w sytuacjach tego wymagających dzieci z terenu innych powiatów. Powyższą sytuację obrazuje tabela nr 4.

Tabela nr 4. **Liczba dzieci skierowanych do placówek opiekuńczo-wychowawczych**

ROK	Liczba dzieci skierowanych do placówek z terenu Powiatu Kaliskiego	Liczba dzieci skierowanych do placówek z terenu innych powiatów	Razem
2021	1	2	3
2022	2	7	9
2023	4	3	7
2024 I-VI	0	3	3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań PCPR w Kaliszu.

Wykres nr 3. **Liczba dzieci skierowanych do placówek opiekuńczo - wychowawczych funkcjonujących na terenie powiatu kaliskiego w okresie od dnia 01.01.2021 r. do dnia 30.06.2024r.**

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań PCPR w Kaliszu.

Dane wykresu nr 3 wskazują na to, że zdecydowaną większość dzieci kierowanych do placówek na terenie powiatu kaliskiego stanowią dzieci pochodzące z innych powiatów. Łącznie na przestrzeni ostatnich 4 lat przyjęto w nich 15 dzieci z terenu innych powiatów, z terenu powiatu kaliskiego było ich 7. Niewątpliwie wpływ na niedużą liczbę dzieci umieszczanych w placówce ma rozwój i promocja rodzinnych form wsparcia. Założeniem ustawodawcy jest, by pracować w taki sposób z rodzicami, aby jak najmniej dzieci trafiało do systemu pieczy zastępczej. Jednak, jeśli dziecko już znajduje się w rodzinie zastępczej lub placówce opiekuńczo – wychowawczej należy podejmować takie czynności, aby jak najszybciej mogło wrócić do rodziny naturalnej. Dzieci z rodzin, w których rodzice zostali pozbawieni władzy rodzicielskiej lub została ona ograniczona, umieszczone są między innymi w rodzinach zastępczych.

IV. Koordynator rodzinnej pieczy zastępczej

Rodziny zastępcze oraz rodzinne domy dziecka, na ich wniosek, obejmuje się opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej. Do zadań koordynatora należy w szczególności wsparcie rodzin w realizacji zadań wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, współpraca z wychowankami z rodzinnej pieczy zastępczej będącymi w procesie usamodzielnienia. Współpraca ta polega na pomocy w wyborze opiekuna usamodzielnienia oraz planu usamodzielnienia. Ważnym elementem pracy koordynatora jest również przygotowanie we współpracy z asystentem rodziny i odpowiednio rodziną zastępczą lub prowadzącym rodzinny dom dziecka, planu pomocy dziecku oraz okresowych ocen dotyczących wychowanków rodzinnej pieczy zastępczej. Koordynator dokonuje również oceny rodziny zastępczej i opracowuje informację do Sądu o sytuacji małoletniego w pieczy zastępczej. Zakres pomocy koordynatora w danej rodzinie jest ustalany indywidualnie w zależności od potrzeb konkretnej rodziny. Praca koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej odbywa się głównie w miejscu zamieszkania rodzin zastępczych i prowadzących rodzinne domy dziecka. Bezpośrednie wizyty w środowisku rodzin zastępczych odbywają się nie rzadziej niż raz w miesiącu. W celu udzielania jak najlepszej pomocy koordynator w swych działaniach współpracuje z instytucjami oraz organizacjami podejmującymi działania ukierunkowane na pomoc i wspieranie rodziny, w tym m.in.: z ośrodkami pomocy społecznej, asystentami rodziny, sądem, kuratorami sądowymi, szkołami, psychologiem i pedagogiem szkolnym oraz ośrodkiem adopcyjnym. Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej zatrudniani są przez organizatorów pieczy zastępczej. Najczęściej organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej zostają Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie. Tutejsze centrum zatrudnia na podstawie umów zleceń 4 koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, którzy mają pod swoją pieczę łącznie 43 rodziny zastępczych z terenu powiatu kaliskiego.

V. Szkolenia kandydatów na rodziny zastępcze oraz na prowadzących rodzinne domy dziecka

W 2021 r. zrealizowano szkolenie dla kandydatów na niezawodowe rodziny zastępcze, w których brało udział 5 rodzin (8 osób), a także prowadzona była grupa wsparcia gdzie rodzina zastępcza miała możliwość przybyć oraz porozmawiać o swoich spostrzeżeniach związanych z rodzicielstwem zastępczym.

W 2022 r. zrealizowano szkolenie na niezawodowe rodziny zastępcze. Piknik z okazji Dnia Rodzicielstwa Zastępczego, na którym tutejsze Centrum miało okazję wspólnie porozmawiać wraz z rodzicami zastępczymi na nurtujące nas tematy, wymienić się poglądami. Kontynuowano prowadzenie grupy wsparcia dla rodzin zastępczych. Zorganizowano szkolenie nt. „Problemów dzieci w okresie dojrzewania, trudności wychowawcze” przy współpracy z Ośrodkiem Psychoprofilaktyki „Nowa Perspektywa” z Krakowa. Podczas spotkania rodzice zastępczy uzyskali wiedzę teoretyczną w zakresie etapów rozwoju emocjonalnego dzieci i młodzieży, najczęściej występujących trudności wychowawczych w okresie dorastania i dojrzewania.

W 2023 r. odbył się Powiatowy festyn z okazji Dnia Rodzicielstwa Zastępczego. Celem festynu była integracja i wymiana doświadczeń rodziców zastępczych oraz ich wychowanków, a także promocja rodzicielstwa zastępczego w naszym regionie. Była to również doskonała okazja do wyrażenia wdzięczności osobom, które kierując się sercem podjęły trud opieki nad najbardziej potrzebującymi. Dla rodzin zastępczych oraz prowadzących rodzinny dom dziecka zorganizowano szkolenie o tematyce „Nasze emocje-profilaktyka zachowań ryzykowanych wynikających z problemów emocjonalnych i społecznych” podnoszący ich kompetencje. Prowadzona była grupa wsparcia, która daje ogrom pozytywnych wrażeń naszym rodzinom.

W 2024 r. przekształciliśmy Placówkę Opiekuńczo-Wychowawczą typu rodzinnego w zawodową rodzinę zastępczą. Prowadzący placówkę odbył dodatkowe szkolenie i uzyskał zgodę na pełnienie funkcji zawodowej rodziny zastępczej. Od br. prowadzący placówkę jest rodziną zastępczą zawodową. Grupa wsparcia wpisała się już na stałe w realizację naszych zadań. Odbył się coroczny Powiatowy Festyn z Okazji Dnia Rodzicielstwa Zastępczego, na którym zawsze czeka moc atrakcji dla najmłodszych, a także jest to wspaniała okazja do wymiany doświadczeń i zacieśnienia więzi między rodzinami, a także wpływa on na promowanie rodzicielstwa zastępczego. Przeszkoliliśmy kandydatów na rodziny zastępcze metodą PRIDE.

W tym roku Powiat Kaliski w partnerstwie z Regionalnym Ośrodkiem Polityki Społecznej rozpoczął realizację projektu pt. „Wsparcie deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej w podregionie kaliskim” finansowanym ze środków Unii Europejskiej, który ma celu:

- wzmocnienie rozwoju psychologiczno-społecznego dla dzieci i młodzieży przebywających w pieczy zastępczej i przygotowania ich do jak najlepszego, samodzielnego życia,
- poprawa funkcjonowania rodzin zastępczych,
- objęcie wsparciem osób zaangażowanych do realizacji zadań systemu pieczy zastępczej,
- rozwinięcie i poszerzenie współpracy różnych podmiotów i instytucji działających na rzecz pieczy zastępczej.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kaliszu dla małoletnich z rodzin zastępczych zorganizowało m.in.:

- Indywidualny Trening Umiejętności Społecznych dla dzieci z pieczy zastępczej,
- Indywidualne zajęcia – terapia pedagogiczna dla dzieci z pieczy zastępczej,
- Wyjazd kolonijny dla dzieci z pieczy zastępczej nad morze,
- Wycieczkę integracyjno-poznawczą dla rodzin zastępczych,
- Indywidualną konsultację z zakresu terapii Integracji Sensorycznej dla dzieci,
- Indywidualną konsultację z zakresu doradztwa zawodowego dla młodzieży usamodzielniającej się z pieczy zastępczej,
- Fizjoterapię dla dzieci z pieczy zastępczej,
- Konsultację psychologiczną dla dzieci z placówek opiekuńczo-wychowawczych
- Kurs prawa jazdy dla 6 usamodzielniających się wychowanków pieczy zastępczej.

VI. Mieszkanie wspomagane

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kaliszu realizuje ciągłość projektu „Poprawa dostępu do usług społecznych w Powiecie Kaliskim” współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014-2020. W ramach tego projektu od 2018 roku funkcjonuje mieszkanie wspomagane dla byłych wychowanków Domu Dziecka w Liskowie. Mieszkanie wspomagane jest etapem usamodzielniania, w którym osoba usamodzielniana w sposób łagodny, w dobrych warunkach socjalnych uczy się samodzielnego życia. Zgodnie z założeniem programu mieszkanie przewiduje miejsce dla dwóch usamodzielnianych, jedno z nich pozostaje w trybie interwencyjnym. Z dotychczasowych doświadczeń wynika, iż mieszkanie wspomagane spełnia swoją rolę. Jedna z wychowanek w trakcie pobytu w mieszkaniu skończyła szkołę, znalazła pracę i wynajęła własne lokum. Obecnie zamieszkuje w nim jeden wychowanek i na chwilę obecną powiat zaspokaja potrzeby na ten typ wsparcia.

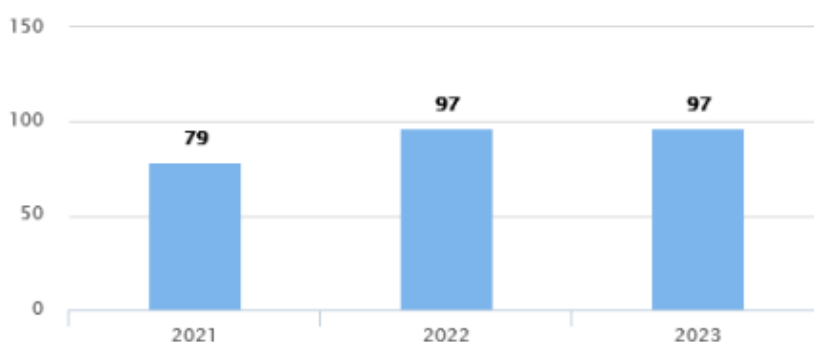
VII. Grupy wsparcia.

Grupa wsparcia jest jedną z form działań pomocowych na rzecz rodzin zastępczych. Jej celem jest: możliwość kontaktu z osobami, które mają te same problemy, wzajemna pomoc w rozwiązywaniu codziennych spraw, dzielenie się doświadczeniami oraz pomysłami jak radzi sobie z codziennymi sprawami. Podczas co miesięcznym spotkań rozmawiamy o zagadnieniach ważnych dla uczestników w danym momencie życia ich rodziny, zapewniamy pomoc w radzeniu sobie z emocjami, myślami, trudnościami. Opiekunowie zastępczy mogą wymieniać się kontaktami, udzielać sobie nawzajem wskazówek. Spotkania odbywają się cyklicznie 1 raz w miesiącu. Spotkanie trwa około 1,5 godziny, odbywa się w obecności psychologa. Grupa ma charakter otwarty, udział w spotkaniach jest dobrowolny, liczba uczestników biorących udział wynosi od 4 do 10 osób.

VIII. Pomoc specjalistyczna

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kaliszu zapewnia również możliwość bezpłatnego skorzystania z poradnictwa specjalistycznego: prawnego, psychologicznego, terapii rodzinnej/ uzależnień. W działającym od 2019 roku Punkcie Konsultacyjnym można skorzystać z pomocy terapeuty rodzinnego i terapeuty uzależnień. Zakres świadczonej dotąd pomocy dotyczy uzależnień (głównie od narkotyków i alkoholu), przemocy domowej oraz mediacji rodzinnych. Ponad to wychodząc naprzeciw potrzebom Gmin terapeuta dojeżdża do trzech z nich w celu prowadzenia lokalnej terapii, aby ułatwić dostęp do wsparcia osobom potrzebującym.

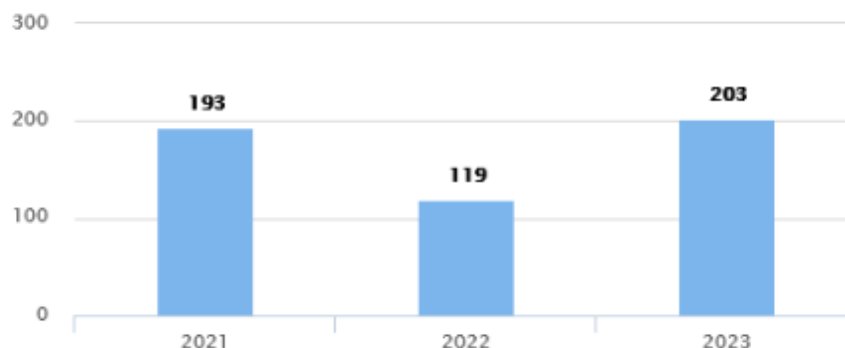
Wykres nr 4. Liczba porad udzielonych przez terapeutę

Źródło: własne opracowanie PCPR Kalisz

Poradnictwo psychologiczne realizowane jest przez diagnozę, terapię oraz działania profilaktyczne.

Wykres nr 5 Liczba udzielonych porad psychologicznych

Źródło: własne opracowanie PCPR Kalisz

Poradnictwo prawne realizuje się przez udzielanie informacji o obowiązujących przepisach z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego, zabezpieczenia społecznego, ochrony praw lokatorów.

IX. Limit zastępczych rodzin zawodowych na lata 2025 – 2027

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wprowadziła obowiązek planowania i limitowania rodzin zastępczych zawodowych funkcjonujących w powiecie. W związku z powyższym, na podstawie analizy danych z lat poprzednich dotyczących funkcjonowania pieczy zastępczej, ustala się limit rodzin zastępczych zawodowych na lata 2025 – 2027 :

Wykres nr 6. **Limit rodzin zastępczych zawodowych**

Źródło: opracowanie własne PCPR w Kaliszu.

X. Źródła finansowania

Źródłami finansowania przedmiotowego Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2025 - 2027 będą środki finansowe pochodzące:

- z budżetu powiatu kaliskiego,
- z budżetu państwa (ministra właściwego do spraw rodziny),
- z budżetów samorządów gminnych, zgodnie z art. 191 ust. 9 i 10 ustawy,
- z budżetów powiatowych, zgodnie z art. 191 ust. 5 ustawy,
- z odpłatności rodziców biologicznych.

XI. Wydatki poniesione na pieczę zastępczą

Dziecko pozbawione częściowo lub całkowicie opieki rodzicielskiej może zostać skierowane do instytucjonalnej pieczy zastępczej po wyczerpaniu możliwości udzielenia pomocy w rodzinie naturalnej lub braku możliwości skierowania dziecka do rodziny zastępczej. Powiat, gmina właściwa z terenu którego pochodzi dziecko umieszczone w instytucjonalnej pieczy zastępczej ponosi z tego tytułu odpłatność. Koszty utrzymania dzieci w placówkach opiekuńczo – wychowawczych oraz miesięczny koszt ich utrzymania w latach 2021, 2022, 2023 i 2024 przedstawia poniższa tabela.

Tabela nr 5. **Koszty utrzymania dziecka w placówkach opiekuńczo - wychowawczych funkcjonujących na terenie Powiatu Kaliskiego**

Placówka opiekuńczo-wychowawcza	Średnie miesięczne wydatki przeznaczone na utrzymanie dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej			
	2021 r.	2022 r.	2023 r.	2024 r. I-VI
Dom Dziecka w Liskowie	6 108,88 zł	7 776,20 zł	8 105,74 zł	8 749, 25 zł
Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza im. Aniołów Stróżów w Ostrowie Kaliskim	5 192,95 zł	5 409,41 zł	5 888,73 zł	6 179,37 zł
Placówka opiekuńczo-wychowawcza typu rodzinnego w Brzezinach	2 735,27 zł	5 731,10 zł	3 095,84 zł	2 812,35 zł
Placówka opiekuńczo-wychowawcza typu rodzinnego w Opatówku	3 154,68 zł	3 608,01 zł	2 942,88 zł	3 318,77 zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań z wykonania budżetu Powiatu Kaliskiego za poszczególne lata.

Wydatki Powiatu Kaliskiego na działalność placówek opiekuńczo – wychowawczych w latach 2021-2024 (I-IV) prezentuje poniższe zestawienie tabelaryczne. Również i w tym zestawieniu widoczny jest wzrost wydatków na instytucjonalną pieczę zastępczą.

Tabela nr 6. Wydatki Powiatu Kaliskiego na działalność placówek opiekuńczo – wychowawczych

Rok	2021	2022	2023	2024 I-VI
§ 85510	3 368 802,01 zł.	2 970 340,71 zł.	3 571 319,55 zł.	1 906 058,79 zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań z wykonania budżetu Powiatu Kaliskiego za poszczególne lata.

Analizując dane powyższej tabeli można zauważyć systematyczny wzrost kosztów utrzymania dzieci w placówkach opiekuńczo - wychowawczych. Różnice w kosztach utrzymania dzieci pomiędzy placówkami opiekuńczo – wychowawczymi typu socjalizacyjnego, a typu rodzinnego wynikają z faktu prowadzenia placówki typu rodzinnego w domach prywatnych. W placówkach tych przebywa odpowiednio 5 i 7 dzieci zatrudniając zazwyczaj jedną dodatkową osobę do sprawowania opieki nad dziećmi.

Jedną z form pomocy pozwalającą na stopniowe wejście wychowanków pieczy zastępczej w dorosłe i samodzielne przy współpracy z opiekunem usamodzielnienia jest pomoc pieniężna przyznawana tytułem kontynuacji nauki, usamodzielnienia i zagospodarowania wypłacana przez organizatora pieczy zastępczej.

Tabela nr 7. Rodzaje pomocy pieniężnej na usamodzielnienie wychowanków instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Forma pomocy pieniężnej przyznanej usamodzielnianym wychowankom	Liczba wychowanków korzystających z pieniężnych form pomocy / Koszty (w zł)			
Rok	2021 r.	2022 r.	2023 r.	2024 r. (dane do dnia 30.06.2024)
Kontynuowanie nauki	118 / 64 295,00 zł	62 / 35 665,00 zł	13 / 8 425,00 zł	4 / 2 121,00 zł
Usamodzielnienie	5 / 37 290,00 zł	1 / 7 458,00 zł	4 / 42 582,00 zł	-

Zagospodarowanie	1 / 1 695,00 zł	2 / 3 477,00 zł	3 / 5 603,00 zł	-
------------------	-----------------	-----------------	-----------------	---

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań finansowo - rzeczowych PCPR w Kaliszu za poszczególne lata.

Liczbę usamodzielnianych wychowanków w rodzinnej pieczy zastępczej wraz z przyznaną pomocą na ten cel przedstawia poniższe zestawienie tabelaryczne.

Tabela nr 8. Formy pomocy pieniężnej na usamodzielnienie wychowanków rodzinnej pieczy zastępczej.

Forma pomocy pieniężnej przyznanej usamodzielnianym wychowankom	Liczba wychowanków korzystających z pieniężnych form pomocy / Koszty (w zł)			
Rok	2021	2022	2023	2024 I-VI
Kontynuowanie nauki	7 / 34 133,99 zł	6 / 41 970,00 zł	6 / 39 602,50 zł	5 / 7569,00 zł
Usamodzielnienie	2 / 14 916,00 zł	0 / 0,00 zł	0 / 0,00 zł	0 / 0,00 zł
Zagospodarowanie	2 / 3 390,00 zł	0 / 0,00 zł	0 / 0,00 zł	0 / 0,00 zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań finansowo - rzeczowych PCPR w Kaliszu za poszczególne lata.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kaliszu w ramach zadań zleconych realizowało dla dzieci z rodzinnej pieczy zastępczej oraz dla dzieci przebywających w instytucjonalnej pieczy zastępczej świadczenie w formie dodatku wychowawczego. Poniższe tabele przedstawiają wydatki poniesione na realizację tych zadań w latach 2021-2022 r. Zgodnie z obowiązującymi przepisami, od 1 czerwca 2022 r. świadczenie wychowawcze wypłacane jest przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

Tabela nr 9. Świadczenie „Dobry Start” – instytucjonalna piecza zastępcza

Rok	Liczba świadczeń dla wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych	Liczba świadczeń dla pełnoletnich wychowanków, którzy opuścili placówki opiekuńczo-wychowawcze	Kwota łącznie
-----	--	--	---------------

2019	47	3	15 000,00 zł
2020	39	3	12 600,00 zł
2021	0	0	0,00 zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań wykonywanych przez PCPR w Kaliszu za poszczególne lata.

Tabela nr 10. **Dodatek do zryczałtowanej kwoty na utrzymanie dzieci w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego (500 +)**

ROK	Liczba świadczeń dla wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego	Kwota
2021	48	25 500,00 zł
2022 (I-V)	48	10 000,00 zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań wykonywanych przez PCPR w Kaliszu za poszczególne lata.

Tabela nr 11. **„Dobry Start” - Rodzinna piecza zastępcza**

Rok	Liczba świadczeń dla wychowanków rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka	Liczba świadczeń dla pełnoletnich wychowanków, którzy opuścili rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka	Kwota łącznie
2019	60	2	18 600,00 zł
2020	66	1	20 100,00 zł
2021	0	0	0,00 zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań wykonywanych przez PCPR w Kaliszu za poszczególne lata

Tabela nr 12. **Dodatek w wysokości świadczenia wychowawczego (500+)**

Rok	Liczba świadczeń dla wychowanków rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka	Kwota
2019	848	419 699,00 zł
2020	854	424 725,00 zł
2021	871	430 915,00 zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań wykonywanych przez PCPR w Kaliszu za poszczególne lata

XII. Odpłatność za pobyt dziecka w pieczy zastępczej oraz alimentacja

Na podstawie ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeksu postępowania administracyjnego oraz uchwały nr XXXVI/332/2021 Rady Powiatu Kaliskiego z dnia 9 sierpnia 2021 r. oraz uchwały nr L/453/2022 Rady Powiatu Kaliskiego z dnia 31 sierpnia 2022 r. w sprawie określenia szczegółowych warunków umorzenia w całości lub części, łącznie z odsetkami, odroczenia terminu płatności, rozłożenia na raty lub odstąpienia od ustalenia opłaty za pobyt dziecka w pieczy zastępczej, Powiatowe Centrum Pomocy Społecznej Rodzinie w Kaliszu w 2022 r. prowadziło sprawy 65 rodziców biologicznych i na ich podstawie wydało 63 w tym:

- 45 decyzje, w których odstąpiono od naliczenia odpłatności rodzicom biologicznym za pobyt dziecka/ dzieci w rodzinie zastępczej
- 3 decyzję wygaszające, dotyczące odstąpienia od naliczania odpłatności rodzicom biologicznym za pobyt dziecka w rodzinie zastępczej, w związku ze śmiercią rodzica biologicznego,
- 7 decyzji, w których odstąpiono od naliczania odpłatności rodzicom biologicznym za pobyt dziecka/dzieci w placówce opiekuńczo-wychowawczej,
- 3 decyzję ustalającą odpłatność rodzicowi biologicznemu za pobyt dziecka w rodzinie zastępczej,
- 3 decyzje uchylające w związku z powrotem dziecka do domu rodzinnego,
- 2 decyzje uchylające w związku z umieszczeniem dziecka/dzieci w placówce opiekuńczo-wychowawczej.

W 2022 roku w trakcie prowadzonych przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kaliszu postępowań:

- zmarło 2 rodziców biologicznych, w tym 1 matka i 1 ojciec

- pojawiło się 7 nowych rodziców biologicznych, wobec których rozpoczęto prowadzenie spraw dotyczących ponoszenia odpłatności za pobyt dzieci w pieczy zastępczej, w tym 4 matki i 3 ojców. Poniższa tabela przedstawia liczbę rodziców biologicznych z podziałem na matki i ojców.

Ogólna liczba rodziców biologicznych w 2022 r.	Liczba matek w 2022 r.	Liczba ojców w 2022 r.
65	30	35

Źródło: opracowanie własne PCPR w Kaliszu.

Dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kaliszu w 2022 r. wydał 3 propozycję dobrowolnego porozumienia w sprawie alimentów (tj. dobrowolnych alimentów) na dzieci przebywające w rodzinnej pieczy zastępczej oraz 1 propozycję dobrowolnego porozumienia w sprawie alimentów (tj. dobrowolnych alimentów) na dziecko przebywające w placówce opiekuńczo-wychowawczej.

Poniższa tabela przedstawia liczbę wszystkich rodziców biologicznych i liczbę rodziców biologicznych, którzy mają zasądzone alimenty lub podpisali dobrowolne porozumienie w sprawie alimentów – stan na 31.12.2022 r.

Całkowita liczba rodziców biologicznych	Liczba rodziców biologicznych mających zasądzone alimenty	Liczba rodziców biologicznych, którzy podpisali dobrowolne porozumienie
65	34	14

Źródło: opracowanie własne PCPR w Kaliszu.

Na podstawie ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeksu postępowania administracyjnego oraz uchwały nr L/453/2022 Rady Powiatu Kaliskiego z dnia 31 sierpnia 2022 r. w sprawie określenia szczegółowych warunków umorzenia w całości lub części, łącznie z odsetkami, odroczenia terminu płatności, rozłożenia na raty lub odstąpienia od ustalenia opłaty za pobyt dziecka w pieczy zastępczej, Powiatowe Centrum Pomocy Społecznej Rodzinie w Kaliszu w 2023 r. prowadziło sprawy 65 rodziców biologicznych i na ich podstawie wydało 67 decyzji w tym:

a) 47 decyzje, w których odstąpiono od naliczenia odpłatności rodzicom biologicznym za pobyt dziecka/ dzieci w rodzinie zastępczej,

a) 2 decyzje wygaszające, dotyczące odstąpienia od naliczania odpłatności rodzicowi biologicznemu za pobyt dzieci w placówce opiekuńczo-wychowawczej, w związku ze śmiercią rodzica biologicznego,

b) 10 decyzji, w których odstąpiono od naliczania odpłatności rodzicom biologicznym za pobyt dziecka/dzieci w placówce opiekuńczo-wychowawczej,

c) 1 decyzję ustalającą odpłatność rodzicowi biologicznemu za pobyt dziecka w rodzinie zastępczej w związku z waloryzacją kwot na podstawie Obwieszczenia ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 18 kwietnia 2023 r.,

d) 1 decyzję ustalającą odpłatność rodzicom biologicznym za pobyt dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej,

e) 1 decyzję uchylającą w związku z adopcją dziecka,

f) 2 decyzje zmieniające, w których odstąpiono od naliczenia odpłatności rodzicowi biologicznemu za pobyt dziecka w rodzinie zastępczej,

g) 1 decyzję uchylającą w związku z umieszczeniem dziecka w placówce opiekuńczo- wychowawczej,

h) 2 decyzje umarzające należności z tytułu opłaty za pobyt dziecka w rodzinie zastępczej.

W 2023 roku w trakcie prowadzonych przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kaliszu postępowań zmarł 1 rodzic biologiczny- matka oraz pojawiło się 8 nowych rodziców biologicznych, wobec których rozpoczęto prowadzenie spraw dotyczących ponoszenia odpłatności za pobyt dzieci w pieczy zastępczej, w tym 4 matki i 4 ojców.

Poniższa tabela przedstawia liczbę rodziców biologicznych z podziałem na matki i ojców.

Ogólna liczba rodziców biologicznych w 2023 r.	Liczba matek w 2023 r.	Liczba ojców w 2023 r.
65	28	37

Źródło: opracowanie własne PCPR w Kaliszu.

Na podstawie ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kaliszu w 2023 r. udzielało porad prawnych z zakresu alimentacji oraz służyło pomocą w sporządzaniu pism procesowych, przy jednoczesnym monitorowaniu spraw. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie zgłosiło 6 pozwów o ustalenie alimentów na dzieci przebywających w pieczy zastępczej.

Dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kaliszu w 2023 r. wydał 1 propozycje dobrowolnego porozumienia w sprawie alimentów (tj. dobrowolnych alimentów) na dzieci przebywające w rodzinnej pieczy zastępczej.

Poniższa tabela przedstawia liczbę wszystkich rodziców biologicznych i liczbę rodziców biologicznych, którzy mają zasadzone alimenty lub podpisali dobrowolne porozumienie w sprawie alimentów – stan na 31.12.2023 r.

Całkowita liczba rodziców biologicznych	Liczba rodziców biologicznych mających zasadzone alimenty	Liczba rodziców biologicznych, którzy podpisali dobrowolne porozumienie
65	43	13

Źródło: opracowanie własne PCPR w Kaliszu.

XIII. Beneficjenci programu

- Dzieci przebywające w pieczy zastępczej,
- Rodziny zastępcze i osoby prowadzące rodzinne domy dziecka,
- Rodzice naturalni dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej,
- Osoby usamodzielniane,
- Kandydaci do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz kandydaci do pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo - wychowawczej typu rodzinnego,
- Rodziny pomocowe sprawujące czasową opiekę nad dzieckiem pozbawionym opieki rodziców,
- Realizatorzy usług rodzinnej pieczy zastępczej.

XIV. Realizatorzy programu

Realizatorem Programu jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kaliszu przy współpracy:

- Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej;
- Starostwa Powiatowego w Kaliszu;
- Sądów Rodzinnych oraz Kuratorów sądowych;
- Urzędów Miasta i Gmin Powiatu Kaliskiego;
- Ośrodków Pomocy Społecznej Powiatu Kaliskiego i innych;
- Rodzin zastępczych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka;

- Placówek opiekuńczo-wychowawczych
- Poradni psychologiczno – pedagogicznych;
- Placówek oświatowych;
- Instytucji służby zdrowia;
- Policji;
- Organizacji pozarządowych, kościołów i związków wyznaniowych.

XV. Analiza SWOT

Przed przystąpieniem do opracowania katalogu celów strategicznych, operacyjnych oraz zadań w zakresie przeciwdziałania problemom społecznym, w szczególności dotyczącym opieki nad dziećmi i młodzieżą należy dokonać analizy zasobów powiatu w kontekście szans rozwojowych, zagrożeń oraz czynników, które decydują o jego potencjale lub też hamują jego wzrost. Skutecznym narzędziem analizy strategicznej jest analiza SWOT¹. Celem analizy SWOT jest ocena sytuacji organizacji na podstawie analizy jej mocnych i słabych stron (analiza wewnętrzna) oraz analiza szans i zagrożeń płynących z otoczenia (analiza zewnętrzna).

Mocne strony	Słabe strony
zapewnienie dzieciom opieki i wychowania w różnych formach pieczy zastępczej,	niska świadomość społeczna potrzeb i możliwości w zakresie rodzinnej pieczy zastępczej oraz funkcjonowania rodzin zastępczych,
promocja idei rodzicielstwa zastępczego,	niska liczba dzieci powracających do rodziny biologicznej,
wykwalfikowana i doświadczona kadra pracownicza,	niska liczba rodziców biologicznych zgłaszających się po pomoc specjalistyczną,
zatrudnieni koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej,	zaniedbywanie obowiązków opiekuńczo-wychowawczych przez rodziców biologicznych,
organizowanie szkoleń i warsztatów dla rodziców zastępczych / rodzinnych domów dziecka w celu podnoszenia kwalifikacji,	niechęć rodziców biologicznych do kontaktów z dziećmi przebywającymi w pieczy zastępczej,
organizowanie grup wsparcia dla rodzin zastępczych / rodzinnych domów dziecka,	niechęć dzieci przebywających w pieczy do kontaktów z rodzicami biologicznymi,

organizowanie szkoleń dla kandydatów na rodziny zastępcze,	brak kandydatów na rodziny zastępcze, szczególnie kandydatów na rodziny pomocowe,
wspieranie pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej,	długotrwały proces przygotowawczy do pełnienia roli rodziców zastępczych,
zatrudnianie specjalistów w rodzinnej pieczy zastępczej,	brak superwizji,
współpraca z organizacjami pozarządowymi,	brak wolnych zasobów lokalowych na terenie powiatu kaliskiego na potrzeby usamodzielnianych wychowanków,
współpraca ze specjalistami (psycholog, pedagog, radca prawny i inni specjaliści),	
współpraca z organizacjami i instytucjami działającymi na rzecz dziecka i rodziny	
współpraca z asystentami rodziny,	

Szanse	Zagrożenia
wzrost liczby osób zainteresowanych możliwością sprawowania opieki poprzez pełnienie przez nich funkcji rodziny zastępczej (pozyskania nowych kandydatów),	bieda, ubóstwo i nieporadność życiowa rodzin,
zwiększenie świadomości społeczności lokalnej na temat form rodzinnej pieczy zastępczej,	problemy wychowawcze w pieczy zastępczej,
tworzenie dla dzieci nowych miejsc w rodzinach zastępczych,	wypalenie zawodowe rodziców zastępczych,
rosnąca świadomość społeczna,	utrudniona współpraca z innymi instytucjami,
	występowanie zagrożeń dla prawidłowego funkcjonowania rodziny: uzależnienia, rozpad więzi rodzinnych, bezrobocie, przemoc,

	roszczeniowa postawa klientów,
	trudności w nawiązaniu współpracy z rodziną, niechęć do ujawnienia problemów, z którymi się borykają,
	syndrom wyuczonej bezradności,
	wypalenie zawodowe pracowników

Źródło: opracowanie własne PCPR w Kaliszu.

XVI. Cel główny rozwoju pieczy zastępczej w powiecie kaliskim w latach 2025 – 2027

Celem tym jest możliwie najlepsza integracja, wspieranie oraz rozwój wszystkich form pieczy zastępczej, ze szczególnym uwzględnieniem rodzinnej pieczy zastępczej.

1. Cele szczegółowe :

a) Rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej i zapewnienie podopiecznym jak najlepszej opieki.

Działania	Wskaźniki
promowanie idei rodzicielstwa zastępczego poprzez prowadzenie dostępnymi środkami kampanii społecznych oraz prowadzenie szkoleń dla kandydatów prowadzących rodzinny dom dziecka	liczba osób zgłaszających chęć utworzenia formy pieczy zastępczej,
współpraca organizatora rodzinnej pieczy zastępczej z asystentami rodzin pod kątem powrotu dziecka do rodziny biologicznej,	liczba przeszkolonych kandydatów na rodziny zastępcze,
doradztwo prawne oraz psychologiczne i terapeutyczne dla osób potrzebujących,	liczba prowadzących rodzinne domy dziecka,
współpraca z organizacjami i instytucjami na rzecz rozwoju pieczy zastępczej,	liczba spotkań w ramach grup wsparcia,
przeprowadzanie szkoleń zarówno dla pracowników zajmujących się pieczą zastępczą jak i przedstawicieli pełniących rolę	liczba rodzin korzystających z porad prawnych, psychologicznych,

pieczy zastępczej/opiekuna,	
promowanie roli koordynatora oraz udzielanie wsparcia istniejącym formom rodzin zastępczych,	liczba utworzonych rodzin zastępczych lub innych form rodzinnej pieczy zastępczej,
motywowanie rodzin zastępczych do współpracy z koordynatorami rodzinnej pieczy zastępczej,	liczba organizacji udzielających wsparcia rodzinom zastępczym,
zatrudnianie kolejnych koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, tworzenie grup wsparcia i rodzin pomocowych oraz rozwój,	liczba osób, które wzięły udział w szkoleniach tematycznych,
	liczba złożonych wniosków o wsparcie koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej,

Źródło: opracowanie własne PCPR w Kaliszu.

a) Wsparcie procesu usamodzielniania się osób opuszczających pieczę zastępczą.

Działania	Wskaźniki
współpraca z innymi podmiotami, organizacjami pozarządowymi oraz organizacjami wspierającymi usamodzielnianie wychowanków,	liczba wychowanków, która otrzymała staż, praktyki bądź pracę,
kreowanie pozytywnego wizerunku wychowanka opuszczającego pieczę zastępczą,	liczba wychowanków, którzy założyli własne gospodarstwo domowe,
propagowanie zachowań prospołecznych wśród wychowanków,	liczba wychowanków potrafiących sprawnie poruszać się po rynku pracy,
pomoc w przygotowaniu się do poszukiwania pracy,	liczba wychowanków, którzy po opuszczeniu pieczy zastępczej kontynuują naukę i pobierają z tego tytułu świadczenie,
pomoc usamodzielnianym wychowankom w podnoszeniu kwalifikacji zawodowych,	liczba wychowanków podnoszących swoje

	kwalfikacje oraz/lub wykształcenie,
motywowanie do zdobywania lepszego przygotowania zawodowego oraz wykształcenia,	liczba wychowanków otrzymujących wsparcie od instytucji,
przyznawanie wsparcia finansowego na kontynuowanie nauki,	liczba mieszkań przyznanych osobom, które opuściły pieczę zastępczą,
różne formy pomocy w organizowaniu mieszkań dla wychowanków opuszczających pieczę zastępczą,	liczba wychowanków, którym przyznano świadczenia na usamodzielnienie się i zagospodarowanie,
udzielanie wsparcia finansowego lub rzeczowego na usamodzielnienie i zagospodarowanie.	

Źródło: opracowanie własne PCPR w Kaliszu.

b) Wsparcie dla instytucjonalnych form pieczy zastępczej.

Działania	Wskaźniki
umożliwienie i pomoc w podnoszeniu kwalifikacji,	liczba przeszkolonych osób,
organizowanie imprez i spotkań integracyjnych,	kwalfikacje kadry,
wolontariat na rzecz instytucjonalnych piecz zastępczych,	liczba zorganizowanych spotkań i podjętych inicjatyw,
współpraca i doradztwo prawne i psychologiczne,	czas pobytu dzieci w placówkach,
prrowadzenie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego.	liczba udzielonych porad prawnych bądź psychologicznych,
	liczba przeprowadzonych szkoleń,
	standardy placówek opiekuńczo-wychowawczych.

Źródło: opracowanie własne PCPR w Kaliszu.

XVII. Monitorowanie i ewaluacja programu

Koordynatorem Programu jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kaliszu. Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2025 - 2027 monitorowany będzie na podstawie sporządzanej sprawozdawczości z wykonywania zadań. Prowadzony monitoring będzie zakładał systematyczną analizę stopnia realizacji poszczególnych celów i działań Programu. Informacje na temat realizacji Programu przedkładane będą Radzie Powiatu i Zarządowi Powiatu w corocznym sprawozdaniu z efektów pracy organizatora rodzinnej pieczy zastępczej. Program ma charakter otwarty i będzie podlegał ewaluacji w zależności od pojawiających się potrzeb i możliwości finansowych powiatu w zakresie rozwoju pieczy zastępczej. Podstawę ewaluacji stanowić będą wypowiedzi ustne partnerów i beneficjentów programu, plan pomocy dziecku i ocena jego sytuacji, indywidualne programy usamodzielnienia i inne mające wpływ na zmieniającą się sytuację. Oczekiwane przez nas efekty to:

- Utrzymanie standardu przez rodzinne formy pieczy zastępczej.
- Postrzeganie rodzin zastępczych jako „wspierających” system pomocy społecznej.
- Wzrost liczby rodzin zastępczych - niezawodowych i zawodowych.
- Kompleksowa diagnoza i szkolenie kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej.
- Pomoc specjalistyczna dla rodzin zastępczych. • Powstanie grupy wsparcia rodzin zastępczych.
- Wsparcie rodziców zastępczych przez organizacje pozarządowe.
- Poprawa funkcjonowania rodzin naturalnych.
- Przejęcie przez rodziny biologiczne opieki nad własnym dzieckiem.
- Dobre przygotowanie wychowanka do procesu usamodzielnienia.
- Pozytywny wizerunek wychowanka w społeczności lokalnej.
- Nabycie przez wychowanka umiejętności prospołecznych i zawodowych.
- Wsparcie materialne wychowanka startującego w dorosłość.
- Wsparcie usamodzielnianych wychowanków zgodnie z kompetencjami instytucji.
- Wzrost wiedzy i umiejętności wśród kadr pomocy społecznej i kadry współpracującej w obszarze pomocy dziecku i rodzinie.
- Poznanie i wdrażanie dobrych rozwiązań w obszarze pomocy rodzinie i dziecku w swoim środowisku.
- Wsparcie przez organizacje pozarządowe pracowników pomocy społecznej oraz kadry współpracującej w ramach realizacji usług na rzecz dziecka i rodziny.
- Wdrażanie innowacyjnych metod w pracy z rodziną problemową.

XVIII. Zakończenie

Sformułowany Program Rozwoju Pieczy Zastępczej zawiera w sobie najistotniejsze cele i kierunki działań podejmowanych przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kaliszu.

Zadaniem przyświecającym w tworzeniu niniejszego Programu była ideologia, iż to właśnie rodzina jest niezrównanym środowiskiem do wzrostu i rozwoju każdego człowieka. Dlatego tak istotne staje się wspieranie istniejących rodzin zastępczych, a także eksplorowanie nowych rodzin zastępczych.

Spis tabel i wykresów

Tabela nr 1. Liczba rodzin zastępczych w poszczególnych latach	7
Tabela nr 2. Łączna liczba dzieci w rodzinach zastępczych	8
Tabela nr 3. Liczba rodzin zastępczych i liczba dzieci w nich umieszczonych na terenie powiatu kaliskiego.....	9
Tabela nr 4. Liczba dzieci skierowanych do placówek opiekuńczo – wychowawczych	11
Tabela nr 5. Koszty utrzymania dziecka w placówkach opiekuńczo – wychowawczych funkcjonujących na terenie powiatu kaliskiego	17
Tabela nr 6. Wydatki powiatu kaliskiego na działalność placówek opiekuńczo –wychowawczych.....	18
Tabela nr 7. Rodzaje pomocy pieniężnej na usamodzielnienie wychowanków instytucjonalnej pieczy zastępczej	18
Tabela nr 8. Formy pomocy pieniężnej na usamodzielnienie wychowanków rodzinnej pieczy zastępczej	19
Tabela nr 9. Świadczenie „Dobry Start” - instytucjonalna piecza zastępcza	20
Tabela nr 10. Dodatek do zryczałtowanej kwoty na utrzymanie dzieci w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego (500+)	20
Tabela nr 11. „Dobry start” Rodzinna piecza zastępcza	20
Tabela nr 12. Dodatek w wysokości świadczenia wychowawczego (500+)	21
Wykres nr 1. Podział zadań między samorządy.....	4
Wykres nr 2. Rodzaje Pieczy Zastępczej	5
Wykres nr 3. Liczba dzieci skierowanych do placówek opiekuńczo - wychowawczych funkcjonujących na terenie powiatu kaliskiego w okresie od 01.01.2017 roku do 30.09.2021 roku.....	11
Wykres nr 4. Liczba porad udzielonych przez terapeutę	15
Wykres nr 5. Liczba udzielonych porad psychologicznych	16
Wykres nr 6. Limit rodzin zastępczych zawodowych	16
Wykres nr 7. Liczba rodziców biologicznych z podziałem na matki i ojców w 2021 roku	23
Wykres nr 8. Liczba rodziców biologicznych spełniających obowiązek alimentacyjny w 2021 roku...	24

UZASADNIENIE
DO UCHWAŁY NR
RADY POWIATU KALISKIEGO

z dnia 2024 r.

w sprawie przyjęcia „Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej dla Powiatu Kaliskiego na lata 2025-2027”

Art. 180 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2024 r. poz. 177 z późn. zm.) stanowi, iż do zadań własnych powiatu należy: opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych.

Program Rozwoju Pieczy Zastępczej dla Powiatu Kaliskiego na lata 2025-2027 będzie stanowić podstawę działań wspierających oraz zapewniających jak najlepsze funkcjonowanie pieczy zastępczej na terenie powiatu kaliskiego.

W związku z powyższym zasadnym jest przyjęcie niniejszej uchwały.